

izgnan njen rod. Ko je letos slovenska vlada naslovila na UNESCO prošnjo za sprejem Bolnišnice Franje v seznam svetovne dediščine, je D. Šoban lahko iz prve roke poročala o pomenu, ki so ga imele za nego ranjencev zakonspirirane osrednje slovenske partizanske bolnišnice z zapisom in pripovedjo delegatu UNESCO, ko je v soteski Pasice nad Cerknim ocenjeval vse podrobnosti tega unikatnega vojnega muzeja.

Kaj drugega kot srečno naključje je bilo, da je D. Šoban med udeleženci tečaja SZO 1957 v Kopenhagnu dobila skupaj z diplomom ponudbo organizirati sodoben anestezijski oddelek v Kalmarju v južni Švedski. Tej deželi silnih razdalj je primanjkovalo domačih anesteziologov. Zelo napredna pa je bila švedska farmakološka industrija. S sintezo izboljšanih lokalnih anestetikov je pometa predvojni novokain in vzdrževala v izbiri anestezije na švedskih operativnih oddelkih ravnotežje med sodobno regionalno in novo uvajano splošno endotrahealno anestezijo.

Poleg teh novosti se je Darinka v sedmih mesecih dela v bolnišnici Kalmar družila tudi z jezikom, naravo in kulturo domovine botanika Carla Linnaeusa. Botanična vedoželjnost jo je hitro privedla med ljubiteljske naravoslovce. Carl Linné (o njem je najstnici vse najvažnejše povedala profesorica Beta Hudaless že na Poljanah) je bil v deželi Smaland povsod blizu: v rojstni hiši - muzeju, na srečanjih in izletih v naravi ter v številnem tisku v knjigarni. Malo hčerko pa so v knjigarni posebno privlačile živopisne stare švedske slikanice Else Beskov: o gozdnih palčkih, vilah in troljih. Tako je tudi iz nuje pravljic za lahko noč rastle Darinkina predanost prevajanju.

»Ko se zaprejo vrata bolnišnice, mora star zdravnik hitro odpreti katera druga, da ne ostane v vetrniku dolgočasje in zapuščeniosti«, tako me že vnaprej opominja moja učiteljica. Ona je iz odhodnine hitro kupila računalnik za ugodnejše pisanje. Najraje prevaja iz švedskega jezika. Že pred desetletji je bilo tiskanih nekaj prevodov zgodb švedske mladinske pisateljice Tove Jansson, Andersenove nagrajenke. Dalje prevod R. P. Olofssonovega biografskega romana o Carlu Linnéju »Cvetni kralj« (1986). Narodna galerija v Ljubljani je izdala prevod bogato ilustrirane povesti za najstnike dveh švedskih avtoric o Claudeu Monetju in impresionizmu: »Linejka v slikarjevem vrtu« (1999). Na izid čaka prevod Torgnyjaa Lindgrenaa »Lepa Merab«, iz življenja Samejev prav na vrhu švedske države; med njimi je Darinka mesec dni delala v bolnišnici Lycksele. Veliko truda in iskanj je vzela priprava prevoda Linnéjevih pisem iz let 1761-1773 sodelavcu v Idriji J. A. Scopoliju. Pisma, po načinu takratnih učenjakov latinska, je prevedla v slovenski in angleški jezik, kar je skupaj s faksimili in spremno besedo izdalo Prirodoslovno društvo Slovenije (1995).

Snov jo je sprva privlačila iz naravoslovno-zgodovinske radevednosti, a se je izkazala tudi kot najstarejša, znana in zapisana kulturna vez med Švedsko in Slovenijo. V Idriji je bila letos vzdana spominska plošča na hišo, kjer je pred poltretjim stoletjem Scopoli prebiral in odgovarjal na Linnéjeva pisma. Idrijski rudarski zdravnik in avtor prve monografije o rastlinah na Slovenskem (Flora carniolica, 1760). Darinki je znan že iz DLjevskih mladih dni. Na izletu je spoznala razhudnikovko volčič, Scopolia carniolica. Scopoli ga je našel na Kranjskem in prvi pravilno opisal. V naslednjem stoletju so iz te zeli izolirali alkaloid skopolamin. To je tudi učinkovina v soku sorodne, antiki dobro znane mandragore, ki je slovela ne le v mitih, ampak tudi kot zdravilo za bolečine.

D. Šoban je v številnih člankih doma in na tujem spet osvetlila v preteklost odmaknjeno poglavje, ki povezuje botaniko z medicino ter tudi življenjsko delo Linnéja s Scopolijevim.

Zanimivosti iz oddaljenih obzorij ji prinašajo v prevod nude na švedska besedila. Tako je v Prešernovem letu poročala o švedskem slavistu A. Jensenu, ki je pred več kot sto leti obiskal Slovenijo in v Stockholmu leta 1895 priobčil esej »Prešeren, narodni pesnik Slovencev« s švedskimi prevodi Prešernovih pesmi.

Za vse tvoje delo hvala, draga Darinka. Še več novih listov v Tvoj 65-letni herbarij in še več veselja polnih »drugih let« Ti želim za naprej.

Nekrologi

IN MEMORIAM

PROF. DR. IVO ANTOLIČ, DR. STOM.
1919–2001

Ivo Pavšič

V času vrhunca sezone letnih dopustov in lenobnega potikanja ob morski obali ter sprehodov v planine nas je globoko presunila nad vse žalostna vest, da je v petek, dne 13. julija 2001, sklenil svojo plodno in duhovno bogato življenjsko pot naš dolgoletni predstojnik, učitelj in svetovalec, predvsem pa plemenit ter nenadomestljiv prijatelj prof. dr. Ivo Antolič, dr. stom. Rodil se je 14. aprila 1919 v Ljutomeru kot enajsti otrok urejene, čvrste in zdrave kmečke družine. Še pred izbruhom druge svetovne vojne se je kot zobotehnični praktikant uveljavil pri dentistu Reichu v Ljutomeru. Nato je moral na služenje vojaškega roka v takratno jugoslovansko vojsko. Ob izbruhu vojne je bila njegova enota razpuščena. Postal je najprej ujetnik ustaške vojske, od koder je uspel pobegniti, vendar je padel v nemško ujetništvo. Pristal je v Berlinu in nato v Neubrandenburgu. Ko je bila spodnja Štajerska uradno priključena k nemškemu »Reichu«, so ga izpustili, ker je rojstni kraj Ljutomer postal »nemški«. V tem času je uspel v

Gradcu in nato na Dunaju dokončati dentistično šolo. Študij bi lahko na Dunaju nadaljeval, vendar bi moral pred tem odslužiti vojaški rok v nemški vojski. Na dan vpoklica se je uspel še umakniti na Madžarsko, kjer so ga kljub temu izsledili in zaprli. Bil je v več zaporih (Dolnja Lendava, Nagykanizsa, Győr, Budapest-Tolonchaz). Nato so ga internirali v delavsko taborišče Kistarcsa, od tod pa v koncentracijska taborišča Garany in Satoraljaujhely. Ko so jih z vlakom prepeljali proti Budimpešti, mu je uspelo pobegniti v Sombathey, Čakovec, Varaždin in Križovljane pri Ormožu, kjer se je v t. i. ilegali nato preživotalaril do konca vojne.

Po končani drugi svetovni vojni je bil leta 1945 vpoklican v Vojno bolnico Maribor, kjer je prevzel vodstvo vojaške zobne ambulante. Leta 1946 je končal še Dentistično šolo v Ljubljani. Nato se je zaposlil v Slovenski Bistrici vse do leta 1948. Tega leta ga je takratno ministrstvo za zdravstvo poklicalo v Ljubljano in mu ponudilo delovno mesto na Centralni šolski polikliniki v Ljubljani. Hkrati je bil zadolžen za organizacijo javnega zobozdravstva pri MLO (mestni ljudski odbor) Ljubljana.

Vodil je tudi preventivne zobozdravstvene akcije na Primorskem (cona B), Notranjskem, Gorenjskem, Dolenjskem in Štajerskem.

V Ljubljani se je poln mladostne zagnanosti vključil v stomatološki študij, ki ga je zaključil leta 1955. Kmalu je postal asistent pri prvem slovenskem profesorju stomatologije in predvsem takratne ortodontije, dr. med. Jožetu Rantu. Že takrat je kot asistent zasnoval svoj izvirni raziskovalni projekt o vlogi zunanjih dejavnikov pri razvoju disgnatij. Svoja spoznanja je sistematično širil in poglobljal, še posebej, ko mu je bilo kot asistentu omogočeno seznanjati se z ortodontsko dejavnostjo v drugih deželah (v Düsseldorfu pri Häuplu in Wundererju, v Stockholmu pri Lundströmu in Kjellgreenu, v Köbenhavnu pri Björku in Pedersenu in na Dunaju pri Schwarzu), kjer so ga usmerjali predvsem v klinično čeljustno in zobno ortopedijo. V domovini pa se je soočal s problemom pomanjkanja strokovnega kadra. Iskal je ustrezno doktrino, ki bi kljub temu omogočila celovito ortodontsko varstvo vseh slovenskih otrok oz. celotnih odrasčajočih generacij. Zato je pričel samorastniško razvijati specifično doktrino organizacije in izvajanja ortodontije, ki jo je prilagodil za slovenski prostor, kjer je bila takrat ta dejavnost dostopna le v večjih centrih. Dejavnost je skušal decentralizirati in jo približati otrokom oz. uporabnikom. Na podlagi svojih hotenj in lastnih izkušenj je zato organiziral specialistične ortodontske ambulante zunaj večjih centrov. Osebnost je vodil te ambulante v Prekmurju (Ljutomer in Murska Sobota) ter na Primorskem (Nova Gorica in Tolmin). Od leta 1966 je uveljavil program specializacij, ki so bile načrtno odobrene po regionalnem ključu. Na ta način se je ortodontska dejavnost lahko razvijala enakomerno po vsej Sloveniji. Svojo doktrino je oblikoval tako, da je omogočala množično zajetje otrok v ortodontsko varstvo in jo označil kot socialno ali množično ortodontijo. Njegova zamisel je bila zanimiva tudi za druge dežele, predvsem pa za ostale republike v takratni Jugoslaviji in so jo bolj ali manj skušali vpeljati tudi pri njih. Imenovali so jo »slovenski model« organizacije celovitega ortodontskega varstva otrok. Pod njegovim vodstvom so na ta način zaživele specialistične ortodontske ambulante v vseh regijah Slovenije.

Vzporedno z uspešno decentralizacijo dejavnosti so se razvijali tudi novi diagnostični postopki, kjer je k trem razredom Anglove klasifikacije disgnatij dodal še četrty razred, ki naj bi obsegal predvsem tiste disgnatije, ki jih v obstoječe tri razrede ni bilo mogoče smiselno uvrstiti. Hkrati je stremel tudi po sodobnejših metodah korektivnih oblik zdravljenja nepravilno oblikovanega zobovja, zobnih lokov in medčeljustnih odnosov. Njegova doktrina ni nikoli omejevala izbire med posameznimi oblikami korektivnega zdravljenja. Nasprotno! Za vse specializante iz čeljustne in zobne ortopedije je prof. dr. Ivo Antolič po njihovi končani redni specializaciji podpiral organizacijo dodatnih strokovnih tečajev, kjer so se zainteresirani lahko seznanjali s tistimi metodami korektivnih terapij, ki jih v času redne specializacije niso mogli pridobiti. Iz tega sledi, da nikoli ni bilo neke »strokovne dogme«, ki bi omejevala izbiro korektivnih metod zdravljenja disgnatij.

Bogat opus pokojnega profesorja dr. Iva Antoliča se v skopih besedah lahko predstavi tudi v tej obliki: leta 1955/56 je postal asistent pri prof. dr. Jožetu Rantu. Na podlagi habilitacijskega dela leta 1961/62 »Disgnatije šolske mladine v LR Sloveniji« je postal docent; doktorat znanosti je leta 1968 zagovarjal z naslovom disertacije »Socialni in medicinski vidiki na malokluzije in disgnatije pri predšolski in šolski mladini v SR Sloveniji«, leta 1970 je postal izredni in leta 1974 redni profesor.

Predstojništvo oddelka in katedre za čeljustno in zobno ortopedijo na MF v Ljubljani je vodil prof. dr. Ivo Antolič vse od upokojitve pokojnega prof. dr. Jožeta Ranta do lastne upokojitve leta 1989, ko je predstojništvo prepustil svojemu nasledniku prof. dr. Ivu Pavšiču. Po upokojitvi je prof. dr. Ivo Antolič še vse do konca šolskega leta 1996 pogodbeno sodeloval

pri pedagoškem procesu študentov 8., 9. in 10. semestra oddelka za stomatologijo. Od leta 1969 do leta 1971 je bil prodekan MF v Ljubljani. Istega leta, ko je nastopil mesto prodekana, je bil imenovan tudi za predsednika fakultetnega odbora za izgradnjo teoretičnih inštitutov MF v Ljubljani (1969 do 1989). Pod njegovim vodstvom se je končno začela težko pričakovana realizacija izgradnje nove MF. Svet študentov MF mu je zato iz globoke hvaležnosti leta 1972 podelil posebno priznanje. Odprtje predkliničnih inštitutov v novem posloplju MF je bila, predvsem po njegovi zaslugi, dne 26. septembra 1987.

Predsednik Ortodontske sekcije SZD je bil od leta 1968 do 1972 in od leta 1976 do 1982. Bil je pobudnik za redno izdajanje strokovnega Biltena in bil glavni urednik prve številke. Mnogim znanstvenoraziskovalnim nalogam je bil glavni mentor. Odlikovan je bil z medaljo za zasluge za narod (1964) in redom dela z zlatim vencem (1981). Poleg tega je prejel celo vrsto priznanj in častnih članstev v strokovnih združenjih, predvsem naj bo omenjeno imenovanje za častnega predsednika Ortodontske sekcije Slovenskega zdravniškega društva. Bil je soustanovitelj Ortodontske sekcije v Združenju stomatologov Jugoslavije, od leta 1981 do 1986 pa predsednik Združenja ortodontov Jugoslavije. Njegov mandat je bil zaključen z jubilejnim 5. kongresom Združenja ortodontov Jugoslavije z mednarodno udeležbo leta 1986 na Bledu.

Aktivnost se je udeleževal mnogih strokovnih srečanj tako doma kot v tujini. Bil je neumoren in vedno poln življenjske sile. Njegove duhovitosti so bile izvirne in prefinjene. Kot zanimivost naj navedem skromen primer: Ko smo se vračali s svetovnega kongresa ortodontov v Parizu, je v letalu, ko so sporočili iz pilotove kabine, da smo na višini 10.000 metrov, svečano čestital za rojstni dan profesorju dr. Vladu Lapterju iz Zagreba, ki je ravno takrat imel svoj praznik, s pripombo, da mu čestita »na najvišjem nivoju«. Njegova duhovita poteza je ostala vsem prisotnim v prijetnem in posebnem spominu.

Vedrost, domiselnost in iskreno prijateljstvo so bile plemenite značilnosti našega prof. dr. Iva Antoliča. Vsi, ki smo imeli priložnost biti njegovi sodobniki, prijatelji in sodelavci, bomo ohranili njegov lik in enkratno osebnost v častnem in trajnem spominu. Ponosni smo, da smo bili njegovi sodobniki in se bomo trudili, da bo ostal spomin nanj poln hvaležnosti in iskrenosti. Slava mu!

Strokovna srečanja

POROČILO s šeste evropske konference o izboljšanju kakovosti življenja s pomočjo tehnike (Assistive technology – added value to the quality of life)

Ljubljana, 3. do 6. septembra 2001

Janez Šuštaršič

Pod pokroviteljstvom predsednika Republike Slovenije gospoda Milana Kučana, ob finančni podpori Ministrstva za šolstvo, znanost in šport Republike Slovenije, Telekom Slovenije ter Evropske komisije, ki širi informacijsko tehnologijo med invalide in starostnike (European Commission – Directorate – General Information Society – Information Society Technologies: Systems and Services for the Citizen – Applications relating to the disabled and the elderly), je v Ljubljani potekala šesta evropska konferenca o napredkih tehnike pri pomoči